Skolinspektionen

Beslut

2013-12-20

Dnr 43-2012:4307

Stockholms kommun

Rektorn vid Södra Ängby skola F-9

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn i Södra Ängby skola F-9 i Stockholms kommun

Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm, Besöksadress: Sveavägen 159
Telefon: 08-586 080 00, Fax: 08-586 080 10
www.skolinspektionen.se

Tillsyn i Södra Ängby skola F-9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Stockholms kommun under 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Södra Ängby skola besöktes av Skolinspektionen mellan den 19 och den 20 november 2013.

Fakta om skolan

Södra Ängby skola ligger i stadsdelen Bromma i Stockholms kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, fritidshem och grundskola årskurserna 1-9. Vid tillfället för tillsynen har Södra Ängbys skola 642 elever. Av dessa går 54 i förskoleklass och 209 elever deltar i fritidshemmets pedagogiska verksamhet. Södra Ängbys skola leds av en tillförordnad rektor. Till sin hjälp har denne tre biträdande rektorer.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven i årskurs 3 år 2013 uppnådde 89 procent av eleverna på Södra Ängbys skola kravnivån på samtliga delprov i matematik. Motsvarande andel för riket var 68 procent. SIRIS visar att 87 procent av eleverna uppnådde kunskapskraven på samtliga delprov i ämnesprovet i svenska år 2013. Motsvarande andel för riket var 78 procent. Av skolans egen redovisning framgår att 95 procent av eleverna nådde kunskapskraven i matematik och svenska läsåret 2012/2013. I de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena uppnådde nästintill 100 procent av eleverna kunskapskraven läsåren 2011/2012 och 2012/2013.

Årskurs 6

Den nationella statistiken för 2012 visar att 87 procent av eleverna uppnådde kravnivån på samtliga delprov i de nationella ämnesproven i engelska. Motsvarande andel för riket var 87 procent. Av skolans elever nådde 67 procent kravnivån på samtliga delprov i det nationella ämnesprovet i matematik. Motsvarande andel för riket var 79 procent. I det nationella ämnesprovet i svenska uppnådde 90 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov, motsvarande andel för riket var 82 procent.

Av skolans egen redovisning framgår att nästintill 100 procent av eleverna nådde kunskapskraven i engelska, matematik och svenska läsåret 2012/2013. Vidare framgår att måluppfyllelsen samma år varierar mellan 86 och 98 procent i ämnena religion, historia, bild, biologi, fysik, geografi, kemi, matematik, samhällskunskap, engelska, musik, slöjd, svenska och idrott och hälsa.

Årskurs 9

Det genomsnittliga meritvärdet för eleverna på Södra Ängbys skola var 236 poäng läsåret 2012/2013. För riket var motsvarande genomsnittliga meritvärde 213 poäng. Under de senaste fem åren har meritvärdet på Södra Ängby skola varierat mellan 231 poäng som lägst (år 2011) och 244 poäng som högst (år 2009). Andelen elever som nådde kunskapskraven i samtliga ämnen var 85 procent läsåret 2012/2013. Motsvarande andel för riket var 77 procent. Andelen behöriga elever år 2013 till gymnasieskolans högskoleförberedande program var 88 procent och nästintill 100 procent av eleverna var behöriga till yrkesprogram.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Södra Ängbys skola visar att skolans elever uppnår goda kunskapsresultat som med något undantag ligger över genomsnittet i riket. Vid Skolinspektionens intervjuer med elever lyfter de fram att lärarna på Södra Ängby överlag är kunniga och engagerade i sina elever och att eleverna lär sig mycket.

Av tillsynen framgår att skolan behöver se till att eleverna i högre utsträckning ges ett reellt inflytande över utbildningen. Elevernas inflytande över det som sker i klassrummen är lågt då lärarnas undervisning sällan inbjuder till möjlighet för eleverna att vara med och påverka frågor som innehåll, arbetssätt och arbetsformer. Skolan har dock fungerande rutiner för formellt elevinflytande med klassråd och elevråd.

Vid Skolinspektionens verksamhetsbesök samt intervjuer med elever och personal framkommer att elever och personal trivs på sin skola. I arbetet för trygghet och studiero behöver dock skolan arbeta med att utarbeta och förankra ordningsregler under medverkan av eleverna.

Tillsynen visar att skolan måste se till att utarbeta åtgärdsprogram för alla elever som är i behov av särskilt stöd. På skolan har det funnits en kultur av att begränsa antalet åtgärdsprogram och då har elever som bedömts vara i behov av åtgärdsprogram inte fått det. Skolan behöver också se till att de elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet får stöd i den utsträckning som de behöver.

Skolinspektionen bedömer att verksamheten i fritidshemmet erbjuder eleverna olika aktiviteter som stimulerar elevernas utveckling och lärande.

Skolan har i tidigare beslut från Skolinspektionen (dnr 41-2012:2008) förelagts att avhjälpa bristerna i skolans arbete mot kränkande behandling. Då detta ärende är under uppföljning av Skolinspektionen vid tidpunkten för tillsynsbesöket berörs inte detta område i detta beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 20 mars 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan att det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

Vid intervjuer med elever i årskurs 9 framkommer att lärarna inte frågar så ofta om vad eleverna har för synpunkter på undervisningens innehåll och arbetssätt. Eleverna säger att det mesta är klart och förutbestämt vad avser planering av undervisningen. I den enkät som Skolinspektionen genomfört 2012 inför tillsynen uppger 80 procent av de svarande eleverna i årskurs 9 att det stämmer helt och hållet eller ganska bra på påståendet att det "bara är lärarna som bestämmer vad de ska arbeta med på lektionerna". Lärare uppger vid intervju att

de tycker att det är svårt att låta eleverna påverka innehållet i utbildningen sedan den nya läroplanen med detaljerat centralt innehåll infördes. Lärare uppger i intervju att det "inte är säkert att alla elever får sitt inflytande". Rektor bekräftar vid intervju att lärarna upplever att läroplanens detaljerade centrala innehåll medför att det blir svårare att låta eleverna påverka undervisningens innehåll. Skolinspektionen vill understryka att läroplanens centrala innehåll inte är ett argument för att begränsa elevernas inflytande över undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer.

Sammanfattningsvis visar utredningen att eleverna inte ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning
4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet, studiero och en god miljö

Bedömning
Stockholms kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet, studiero och en god miljö.

- Se till att ordningsregler utarbetas under medverkan av eleverna.

Motivering
Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som ska besluta om ordningsregler.

På Södra Ängby skola finns det upprättade ordningsregler. Vid intervjuer med elever, lärare och rektor framkommer att ordningsreglerna upprättades för ett antal år sedan och att skolans nuvarande elever inte har fått vara med och utforma reglerna. Reglerna har inte heller reviderats sedan de upprättades. Elever beskriver vid intervju att de tror att fler elever skulle följa skolans ordningsregler om de fått vara med och påverka reglerna.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i skolans arbete med ordningsregler. Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning
5 kap. 5 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att utarbeta åtgärdsprogram till de elever som ska ges särskilt stöd samt säkerställa att alla elever får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver.
- Se till att skolan ger studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.

Motivering

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på ett annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, så ska detta anmälas till rektor.

Vidare ska enligt skollagen ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

I Skolverkets allmänna råd för Arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2013:8) för elever i behov av särskilt stöd anges bland annat att "det är rektorn som ansvarar för att det finns fungerande rutiner på skolan för att utarbeta och dokumentera åtgärdsprogram och att skolan behöver utarbeta åtgärdsprogram så att de blir redskap i det praktiska arbetet med att stödja elever som är i behov av särskilt stöd".

I intervjun beskriver lärarna att rektor, som är en del av elevhälsoteamet, efter en pedagogisk utredning beslutar om särskilt stöd ska ges och åtgärdsprogram ska utarbetas. Lärarna menar dock att ett beslut om att en elev ska ges särskilt stöd inte alltid följs av ett utarbetande av ett åtgärdsprogram. I vissa fall kan det enligt lärarna ta upp till ett år innan ett åtgärdsprogram utarbetas. Vid intervju med lärare för årskurserna 7-9 uppger dessa att det främst är mer omfattande insatser som dokumenteras i ett skriftligt åtgärdsprogram. Elevhälsan uppger vid intervju att det tidigare funnits brister i utredning och dokumentation men att ett förändringsarbete har inletts.

Skolledningen menar vid intervjun att det på skolan har funnits en kultur av att begränsa antalet åtgärdsprogram. Vidare bekräftar skolledningen att det främst är i fall då insatserna är omfattande, såsom beslut om särskilda undervisningsgrupper och anpassad studiegång, som åtgärdsprogram utarbetas. Rektorn menar att skolan av den anledningen nu ser över rutinerna för arbetet med särskilt stöd.

Av Skolinspektionens utredning framgår att åtgärdsprogram inte alltid utarbetas i Södra Ängbys skola för elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. Eftersom åtgärdsprogram inte utarbetats för alla elever som bedömts vara i behov av särskilt stöd, har inte skolan på ett systematiskt sätt kunnat följa upp och utvärdera vidtagna åtgärder. Att elever saknat åtgärdsprogram medför också att skolan inte kunnat garantera att alla elever får det särskilda stöd som utredningen visat att de behöver. Av intervjuer och dokumentstudier framgår att skolan är inne i ett förändringsarbete, där både rektorn och elevhälsan vidtar åtgärder för att förbättra arbetet med det särskilda stödet. Sammantaget framgår dock av utredningen att skolans elever vid tillsynstillfället inte alltid får åtgärdsprogram och att skolan därmed inte kan garantera att de får det särskilda stöd som utredning visat att de behöver.

Studiehandledning på modersmålet

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Vid intervjuer med lärarna i förskoleklass till årskurs 6, lärarna för årskurserna 7-9 och elevhälsan framkommer att det finns elever på skolan som är nyanlända och som har studiehandledning på modersmålet. Av intervjuerna framgår dock att lärarna och elevhälsan uppfattar att dessa elever inte får studiehandledning i sådan omfattning att de kan tillgodogöra sig undervisningen och nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Att det inte finns möjlighet att samplanera undervisningen med de som bedriver studiehandledningen bidrar enligt lärarna också till att det är svårt att säkerställa att studiehandledningen bidrar till att eleverna kan tillgodogöra sig undervisningen. Rektorn uppger att skolans rutiner för studiehandledning på modersmålet håller på att förändras för att få ett mer fungerande system där det ska gå snabbare att ge det stöd eleven är i behov av.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8 § tredje stycket skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen och Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

På Skolinspektionens vägnar

Ylva Johnsson
Beslutsfattare

Jesper Molin
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.